

ΔΙΑΓΡΑΦΟΜΕΝΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ Κ. ΙΑΚΩΒΟΥ

Εὐχαριστῶ ἐκ μέσης καρδίας τὸν ἐλλογιμώτατον καὶ διακεκριμένον καθηγητὴν καὶ Ἀκαδημαϊκὸν κ. Κωνσταντῖνον Μπόνην διὰ τὴν ἐμπεριστατωμένην αὐτοῦ ἐκθεσιν ἐπὶ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἐθνικοθρησκευτικῶν πραγμάτων. Ἐδῶκε μὲ τὴν γλαφυρότητα καὶ τὴν παραστατικότητα, ποὺ διακρίνει τὸν προφορικὸν καὶ γραπτὸν λόγον του, τὰ ἰδιάζοντα χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑκκλησίας του, ὅπως ὑπέπεσαν εἰς τὴν προσοχὴν του, ὅπως τὰ ἐμελέτησεν ἐκ τοῦ ἐγγύς καὶ ὅπως τὰ εἶδε κατὰ τὴν διάπτυσίν των εἰς ἓνα τρίπτυχον χρονικῆς καὶ ἱστορικῆς ἀνεξίξεως, γύρω ἀπὸ τὰς ἰσχυρὰς προσωπικότητας τῶν ἀειμνήστων καὶ ἀληθῶς μεγάλων προκατόχων μου.

Δὲν θὰ εἶχον ἀπολύτως τίποτε νὰ προσθέσω εἰς συμπλήρωσιν. Ὅφειλω ὅμως, ἐνεργῶν κατὰ συνείδησιν, νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν εὐμένειαν τῆς προσοχῆς σας, γύρω ἀπὸ τὰς διαγραφόμενας προοπτικὰς, μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῶν ὁποίων θὰ ἐξελιχθοῦν ἀναγκαστικῶς μίαν ἡμέραν τὰ ἐν Ἀμερικῇ πράγματα.

Εὐρισκόμεθα σήμερον ἐν Ἀμερικῇ ἐνώπιον μιᾶς νέας πραγματικότητος, τὴν ὁποίαν θὰ ὠνόμαζον ὄχι ἐξαμερικανισμόν, ἀλλὰ ἀμερικανικότητα. Αὐτὴ συνίσταται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἔχομεν ἤδη τρεῖς ἀμερικανογεννημένας Ἑλληνορθόδοξους γενεάς, ποὺ ἔχουν ἰδικὴν των νοοτροπίαν καὶ τοποθέτησιν ἐναντι τῶν ἰδικῶν μας πραγμάτων. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ τὸ τονίσω τοῦτο, διότι ἄλλως θὰ δυσκολευθῇ πολὺ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀντιληφθῇ ἢ νὰ δεχθῇ τὴν νέαν κατάστασιν. Αἱ διαγραφόμεναι προοπτικαὶ μᾶς προειδοποιοῦν, ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς μετὰ δύο-τρεῖς γενεάς δὲν θὰ ἔχῃ εἰ μὴ μὲ τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Μητροπόλεως, ὥρισμένα, σημαντικώτατα ὅμως, κοινὰ σημεῖα. Αὐτὰ θὰ εἶναι ἡ μνήμη καὶ ἡ συνείδησις τῆς ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ἡ θρησκευτικὴ ἢ ἐκκλησιαστικὴ ταυτότητα καὶ ἡ πολιτιστικὴ παράδοσις.

Τὰ τρία ὅμως αὐτὰ σημαντικὰ στοιχεῖα θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἰσχυροποιήσουν τὸν δεσμόν μὲ τὴν Ἑλλάδα, (ἐὰν βαίνουν ἰσχυροποιούμενα καὶ ἐδῶ: εἰς τὸν ἑλληνικὸν χῶρον καὶ λαόν). Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἔχομεν ἓνα Ἑλληνισμόν ἐξελισσόμενον, διαμορφούμενον καὶ ἀποκτῶντα μίαν ἰδικὴν του μορφήν ἢ ἰδιομορφίαν.

Ἀπὸ τῆς ὀπτικῆς ταύτης γωνίας θὰ πρέπη νὰ τὸν ἴδωμεν, ἐὰν θέλωμεν πράγματι

καὶ τὸν ἴδιον καὶ τὰ προκύπτοντα ἢ προκύφοντα προβλήματα τοῦ νὰ ἐννοήσωμεν, καὶ τὴν ἐλληνικότητά τοῦ (τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατόν νὰ διατηρήσῃ) ἀντικειμενικῶς νὰ ἐκτιμήσωμεν.

Ὁ Ἑλληνισμὸς εἰς τὴν Ἀμερικὴν τὴν στιγμὴν αὐτὴν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἐξελισσόμενος. Ἐξελισσόμενος εἰς κοινότητα ἢ κοινότητα ἰδεωδῶν καὶ πίστεως, τὸ προηγούμενον τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀποδήμων. Κατὰ κάποιον τρόπον δὲν θὰ εἶναι πλέον ἀπόδημος, ἀλλ' ἐνδημος-γηγενής. Τεθεμελιωμένος ὅμως, ὄχι ἐκτεθειμένος εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους. Τεθεμελιωμένος εἰς μίαν ἰδιότυπον ἐλληνικότητα, τὴν ὁποίαν εὖ νοεῖ τὸ ἀμερικανικὸν περιβάλλον. Τὴν ἐλληνικότητα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ χαρακτήρος. Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς σήμερον ἔχει ἰδικήν του ὑπόστασιν. Ὑπόστασιν, τὴν ὁποίαν λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν, ἀναγνωρίζουν καὶ σέβονται οἱ λοιποὶ πολῖται τῆς Ἀμερικῆς ἐν τῷ συνόλῳ των. Καὶ τοῦτο, διότι ἔχουν κατορθώσει νὰ προβάλλουν μέσῳ τῆς ἐργατικότητος, τιμιότητος, δημιουργικότητος καὶ προοδευτικότητος των, τὸν ἐπιθυμητὸν τύπον ἢ πρότυπον τοῦ Ἀμερικανοῦ πολίτου. Πρόεδροι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν κάμει καὶ κάμουν τὴν διαπίστωσιν αὐτὴν, ὅπως ὁ Ἀϊζενχάουερ, ὁ Κέννεντυ, ὁ Τζόνσον, ὁ Νίξον, ὁ Φόρτ, ὁ Κάρτερ, ὁ Ρέγκαν, διὰ νὰ ἀναφέρω ἐκείνους μόνον, ποὺ ἐγνώρισαν κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων εἰκοσιπέντε ἐτῶν. Ἄλλως δὲν θὰ ἀνεγνώριζον οὔτε θὰ ἐκάλουν τὸν θρησκευτικὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν νὰ ἀναπέμψῃ προσευχὴν κατὰ τὴν ἐγκαθίδρυσίν των ἢ νὰ τὸν καλοῦν εἰς συμβουλευτικὰς συνεδριάς ἐν τῷ Λευκῷ Οἴκῳ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τιμᾷ καὶ κολακεύει τὴν ἐλληνικὴν φιλοτιμίαν.

Θὰ ἠδύνατο λοιπὸν νὰ λεχθῇ, ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς ἐξελίσσεται εἰς Ἀμερικανικὸν Ἑλληνισμόν, μὲ ὅλα τὰ βασικὰ καὶ ἐναρμονιζόμενα μεταξὺ των χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Ἀμερικανικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ δέχομαι, ὅτι εἶναι δυσνόητος ὁ ὅρος, ἀλλ' ἀληθινός, πολὺ ἀληθινός. Ἐχομεν ἤδη οἰκειωθῇ πολλὰ ἀπὸ τὰ ἰδιάζοντα χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ: τὴν αἰκινησίαν, τὴν ἀνησυχίαν, τὴν φιλοδοξίαν διὰ κάτι καλύτερον, διὰ κάτι μεγαλύτερον, διὰ κάτι περισσότερον. Καὶ τοῦτο ὄχι εἰς ἓνα, ἀλλὰ εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἀμερικανικῆς ζωῆς. Εἰς τὴν παιδείαν, εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, εἰς τὰς ἐπιστήμας, εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὰς ἐπιχειρήσεις, τὸ ἐμπόριον, εἰς τὰς τραπεζικὰς ἐργασίας, εἰς τὴν πολιτικὴν, εἰς τὰς τέχνας, εἰς τὸν ἀθλητισμόν, εἰς τὴν μουσικὴν, τὸ θέατρον, τὸν κινηματογράφον, εἰς τὰ ἰσχυρότερα δίκτυα τηλεπικοινωνιῶν, εἰς τὴν διπλωματίαν, τὴν δημοσιογραφίαν, εἰς τὴν φιλολογίαν, τὴν θεολογίαν, εἰς τὴν συγγραφὴν, εἰς τὰ ἐργατικὰ τέλος χέρια.

Ἡ μέχρι τοῦδε σημειωθείσα ἐξέλιξις τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς ὁδηγεῖ πρὸς τὴν διαμόρφωσίν του εἰς μίαν Κοινότητα, ὄχι μόνον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ὁργανώσεως τῶν δυνάμεών της, ἀλλὰ εἰς μίαν κοινότητα στόχων, ἐπιδιώξεων καὶ

ἐνδιαφερόντων, πὸν καλύπτουν ἓνα εὐρὸν φάσμα. Ἀπὸ τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας μέχρι τῆς συλλογικῆς ἐνεργείας, καὶ ἀπὸ τῆς πολιτικῆς ὡς ἐννοίας μέχρι τῆς πολιτικῆς, ὡσὰν ἐντίμου καὶ ἠθικῆς πράξεως καὶ ἐνεργείας. Ἔχομεν τὰς ὁργανώσεις μας, ἀλλὰ ἔχομεν καὶ τὰ ἰδρύματά μας. Ἔχομεν τὰ τοπικὰ σωματεῖα, ἀλλὰ καὶ τοὺς συλλόγους μας καὶ τὰς ὁμοσπονδίας. Ἔχομεν τὴν τάξιν τῶν ἐπιστημόνων μας, ἀλλ' ἔχομεν καὶ τὸ ἐμπορικὸν μας ἐπιμελητήριον. Ἔχομεν τὰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀλλ' ἔχομεν καὶ τὰς ἐπαγγελματικὰς ἢ ἐργατικὰς ἐνώσεις μας.

Εἰς τὸ εὐρὸν αὐτὸ φάσμα τῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ ἐξελισσομένου Ἀμερικανικοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀνήκουν καὶ τὰ πολιτικὰ καὶ ἀνθρώπινα δικαιώματα, ἀλλὰ καὶ τὰ δίκαια τοῦ Πατριαρχείου μας, τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου. Τὰ ἀντιλαμβάνεται δὲ εὐτυχῶς, τὰ ὑπηρετεῖ καὶ τὰ προάγει ὑπὸ τὴν ιδιότητά του ὡς Ἀμερικανικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὡς στόχους καὶ ἐπιδιώξεις τῆς Ἀμερικανικῆς πολιτείας καὶ πολιτικῆς. Ὁρθότατα ἀπήντησεν ὁ γερουσιαστὴς Σαρμπάνης εἰς ἐπὶ κρισιν συναδέλφου του, ὅτι ἐνήργει περισσότερον ὡς Ἕλλην εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου διὰ τὴν ἀναλογίαν Ἱ πρὸς 10 τῆς στρατιωτικῆς βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν παρὰ ὡς Ἀμερικανὸς γερουσιαστὴς. «Μὲ συγχωρεῖτε», ἀπήντησεν ὁ γερουσιαστὴς Σαρμπάνης. «Νομίζω, ὅτι τὰ θέματα αὐτὰ ἀπασχολοῦν πολλὰ σοβαρὰ τὴν Ἀμερικὴν. Εἶναι θέματα τῆς Ἀμερικανικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ βοηθείας. Ἄλλως δὲν θὰ ἤγοντο πρὸς συζήτησιν ἐνώπιον τῆς γερουσίας. Ὡς Ἀμερικανὸς λοιπὸν πολιτικὸς, ὁμιλῶ καὶ ἐνεργῶ, στοχαζόμενος τὸ Ἀμερικανικὸν συμφέρον. Καὶ εἶναι συμφέρον διὰ τὴν χώραν μου τὴν Ἀμερικὴν νὰ ἀντιληφθῇ τὸ θέμα τῆς Κύπρου εἰς τὴν οὐσίαν του, νὰ διαπιστώσῃ τὰς πραγματικὰς διαστάσεις του καὶ νὰ ἐνεργῇ ἀκριβοδικαίως εἰς τὸ θέμα τῆς στρατιωτικῆς βοηθείας πρὸς τὰς συμμαχικὰς τῆς χώρας».

Ὡς βλέπετε, ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς διαμορφοῦται εἰς ἓνα ἴδιον ἑαυτόν. Εἰς μίαν Κοινότητα ἐπιρροῆς καὶ συμβολῆς. Μὲ ἰδικήν της φυσιογνωμίαν, τὴν ὁποίαν διαμορφώνουν ἡ παρρησία καὶ ἡ παρουσία μιᾶς πολυαριθμοῦ καὶ δραστηριοποιημένης τάξεως. Ἀπὸ τῆς πλήρους μάλιστα καὶ τελικῆς διαμορφώσεώς του (εἰς Ἀμερικανικὸν Ἑλληνισμόν) θὰ ἠδύνατο καὶ λόγῳ θέσεως καὶ λόγῳ ἰσχύος νὰ προβάλλῃ καὶ εἰδικώτερον νὰ ἀμύνεται τῶν δικαίων τῆς Ἑλλάδος, τηρουμένων τῶν ὁρων τῆς π λ ή ρ ο υ ς ἐ ν η μ ε ρ ὄ σ ε ὡ ς του ἀπὸ τὴν ὑ π ε ρ ὅ θ υ ν ο ν π ο λ ι τ ε ί α ν, καὶ μιᾶς ἀδιαταράκτου σχέσεως τῆς ἑλληνικῆς πρὸς τὴν ἀμερικανικὴν πολιτείαν. Ὁ οὕτω διαμορφούμενος Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς θὰ ἠδύνατο ἐπὶ πλεόν, λόγῳ μάλιστα τῶν διασυνδέσεών του πρὸς τὰ κέντρα, ὅπου λαμβάνονται αἱ ἀποφάσεις, καὶ πρὸς τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα τὰς λαμβάνουν, νὰ ὑπολογίζεται ὡς οὐσιαστικὸς παράγων εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἑλληνικῶν αἰτημάτων (οὐδέποτε ὁμως ὡς ὄργανον τῆς οἰασθήποτε πολιτικῆς).

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐπικαλοῦμαι τὴν κατανόησίν σας, ὅπως τὴν ἐπικαλοῦμαι καὶ εἰς ἓνα πολλῆς σπουδαιότητος θέμα: ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ τὴν σημερινὴν καὶ δὴ τὴν αὐριανὴν καὶ μεθαιριανὴν σύστασίν του (οἱ μικτοὶ γάμοι ἔχουν ἤδη φθάσει τὸ 65ο) τοῦ συνόλου τῶν ἐδλογουμένων κατ' ἔτος γάμων) θὰ γίνῃ, εἶναι ἀ ν ά γ κ η ν ἂ γ ί ν η, καὶ συμφέρον νὰ γ ί ν η, μία κοινῶς ἀποδεκτὴ ἐν Ἀμερικῇ καὶ σεβαστῇ θρησκευτικῇ ἢ Ἐκκλησιαστικῇ Κοινότης. Θὰ γίνῃ δηλ. ἀπὸ ἐ θ ν ι κ ῆ ὁ μ ᾶ ς μία ἐκκλησιαστικὴ ἐνότης καὶ ὁλότης, ὅπως συνέβη ἄλλωστε μὲ ὅλας τὰς ἐθνικὰς ομάδας τῆς Ἀμερικῆς. Θὰ γίνῃ, εὐρίσκεται ἐν τῷ γίνεσθαι, μία ἑλληνορθόδοξος Κοινότης χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν συνείδησιν τῆς ἐθνικῆς καὶ πνευματικῆς καὶ τῆς πολιτιστικῆς της καταγωγῆς. Θὰ σκέπτεται καὶ θὰ ἐνεργῇ ὡς θρησκευτικῇ Κοινότης, μὲ ἑλληνορθόδοξους προσανατολισμούς καὶ σαφῶς κεχαραγμένους ἐξελικτικὰς κατευθύνσεις καὶ ἐπάνω εἰς τὰ ἔχρη τῆς ἱστορίας της. Κεχαραγμένους ἀπὸ τὰ μέλη της, κληρικούς καὶ λαϊκούς, εἰς τὰς κατὰ διετίαν κληρικολαϊκὰς συνλεύσεις των, καὶ ἐνδιαμέσως ἀπὸ τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Μικτόν, ἐκ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον τυγχάνει τὸ Ἐκτελεστικὸν ὄργανον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Αὕτῃ εἶναι ἡ νέα μορφή ἢ ἰδιομορφία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐπέρχεται διὰ τὴν ἐξύψωσίν της εἰς ἐκκλησιαστικὴν δύναμιν, συντεταγμένην καὶ παρατεταγμένην εἰς μέτωπον συμπαγὲς μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριχείου, μὲ λειτουργημα τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου διδασκαλίας, ὁπότε καὶ ὅπου βάλλεται, καὶ τὴν διάδοσιν, μεταφύτευσιν καὶ διαιώνισίν της, ὡς κιβωτοῦ τῆς ἐθνικοθρησκευτικῆς μας Διαθήκης.

Ἡ ἔνωσις καὶ συνένωσις περὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων τῆς Ἀμερικῆς ἀποτελεῖ ἤδη τὴν συνισταμένην μιᾶς ρωμαλέας παρουσίας των εἰς τὸν Ἀμερικανικὸν χῶρον. Εἶμαι εὐτυχὴς νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι παρ' οὐδενὸς ἀγνοεῖται, παραβλέπεται ἢ προσπερνᾶται ἡ παρουσία αὐτῇ. Αἱ προσβάσεις μας πρὸς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς τῆς Ἀμερικῆς, ὀλίγαι εἰς τὴν ἀρχήν, πολλαὶ σήμερον, μᾶς ἐπιβάλλουν συντονισμόν τῶν ἐνεργειῶν καὶ δραστηριοτήτων μας ὡσάκις στοχάζονται τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Ἡ ὅταν καλούμεθα διὰ σ υ μ β ο υ λ ε υ τ ι κ ὸ ν ρ ὀ λ ο ν εἰς τὰ θέματα τοῦ περιορισμοῦ ἢ τῆς καταπολεμήσεως τοῦ ἡθικοῦ κακοῦ ὑπὸ τὰς πολυσχιδεῖς μορφάς της.

Ἡ πρόσφατος πρόσβασίς μας καὶ εἰς τὸν Ὄργανισμόν τῶν Ἑν. Ἐθνῶν, καὶ ἡ εἰσδοχὴ καὶ ἔνταξις μας εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν τῶν μὴ κυβερνητικῶν ἀντιπροσωπειῶν, ἀποτελεῖ μίαν ἐπὶ πλεόν ἀναγνώρισιν τῆς Ἐκκλησίας μας, ὡς δυνάμεως ἀγωνιζομένης διὰ τὴν ἐπικράτησιν ἀρχῶν καὶ ἀξιῶν, πού θὰ συνέβαλλον εἰς τὴν ἑλευθερίαν, εὐνομίαν καὶ ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἐμφάνισις ἐπιπροσθέτως τῆς Ἐκκλησίας μας ὄχι ἀπλῶς ὡς θεσμοῦ, ἀλλ' ὡς ζῶντος καὶ δυναμικοῦ παραγόντος εἰς τὴν διὰ τῆς προσεγγίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν προσέγγισιν τῶν λαῶν τῆς γῆς καὶ πιθανὴν ἐνωσίν των εἰς μίαν παγκόσμιον κοινωνίαν, μᾶς ἔχει κατατάξει ἤδη μεταξὺ τῶν τεσσάρων μειζόνων ἐν Ἀμερικῇ θρησκευμάτων καὶ μᾶς ἔχει συντάξει μεταξὺ τῶν πολιτῶν ἐκείνων, ποὺ ἔχουν τάξει σκοπὸν των νὰ μὴ προδώσουν οὔτε τὴν ψυχὴν των οὔτε τὸν ἄνθρωπον οὔτε τὴν κληρονομίαν των.

Εἰς τὴν παράθεσιν τῶν ἀνωτέρω προέβην ἀπὸ ἐν αἴσθημα εὐθύνης καὶ ὀφειλῆς πρὸς τὸ διακεκριμένον τοῦτο σῶμα, τὸ ἀνώτατον πνευματικὸν Ἰδρυμα τῆς χώρας, εἰς ἔκφρασιν μὲν τῆς βαθείας προσωπικῆς μου ἐκτιμήσεως καὶ ἐγγνωμοσύνης, εἰς διαβεβαίωσιν δὲ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς αὐτὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς, ἐκ μέρους τῶν ὁποίων καὶ ἀποδέχομαι μετὰ τῶν εὐχαριστιῶν των, τὴν προσγενομένην πρὸς τὸ ταπεινόν μου πρόσωπον διάκρισιν. Καὶ ἐγὼ μὲν «ὁ ὀφειλον ποιῆσαι τοῦτο ποιῶ ἢ προσπαθῶ νὰ ποιῶ, ὅτι δοῦλος ἀχρεῖός εἰμι» (Λκ. 17, 10). Ὁ κότινος ὁμως ἀνήκει εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι «τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνίζονται» καὶ οἱ ὅποιοι χωρὶς «νὰ ἐπιλανθάνωνται τῶν ὀπισθεν, τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτείνονται κατὰ σκοπὸν διώκοντες ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἁνῶ κλήσεως» (Β' Τιμ. 4, 7 καὶ Φιλ. 3, 13).